

Sammlungen des Nationalmuseums in Prag). Podobně pojala svůj příspěvek Alena Kalinová (Etnografický ústav Moravského zemského muzea), která v minulém roce vydala publikaci o nejvýznamnější moravské kolekci obrázků na skle (*Sammlung der Hinterglasbilder im Ethnologischen Institut Brünn – Präsentation des neuen Fachbuches: Die Sammlungen des Mährischen Landesmuseums Brünn*). Trojici českých referátů doplnil příspěvek Ivy Votroubkové (Muzeum Cheb) věnovaný malbě na skle na západě území Čech, který se v první řadě opíral o bohaté sbírky Muzea Cheb (*Hinterglasbilder in Sammlungen der Museen in der Karlsbader Region*).

Rakouskou stranu zastupoval referát Sieglindy Frohmannové (Museum Volkskundehaus, Ried im Innkreis), který účastníky seznámil s velmi zajímavou sbírkou devocionálií a amuletů shromážděnou farářem Johannem Veichtlbauerem a věnovanou na sklonku 30. let 20. století muzeu v Riedu im Innkreis (*Religiöse Volkskunst im Spannungsfeld zwischen Glaube und Aberglaube*).

Zbylé dva referáty se zabývaly produkcí skla jako suroviny a polotovaru pro výrobu podmaleb. Referát Gilberta Holzera (soukromý badatel) se zaměřil na sociální postavení sklářů, na způsob života na sklářských hutích či na to, jak skláře vnímalo okolní obyvatelstvo (*Die soziale Stellung der Glasmacher*). Příspěvek Williho Stegera (Werk Riedelhütte Bayrischer Wald) byl pojat výsostně technologicky a účastníkům podal přehled vývojových typů sklářských tavicích pecí (*Die Entwicklung der Glasschmelzöfen vom Mittelalter bis in die Neuzeit*).

Symposium v Sandlu bylo doplněno zajímavými výstavami v prostorách muzea, které dokládají životnost tradic podmalby

v regionu. Velká výstava prezentovala tvorbu zhruba patnácti soudobých tvůrců, kteří se inspirovali tradiční technikou výroby, popřípadě formálními znaky lidových maleb na skle. Kromě malířů z obce a okolí (mj. Freistadt, Linz) byli několika podmalbami představeni rovněž Jiří Honiss a Marie Flašková z Českých Budějovic.

Drobnějším výstavním počinem byla přehlídka podmaleb žáků 5. třídy zdejší školy, kteří namalovali své obrázky (částečně podle starých šablon a zčásti podle svých návrhů) v rámci projektu *HS Sandl goes Hinterglasmuseum*. Cílem těchto aktivit je zprostředkování a předání historických tradic podmalby nejmladší generaci.

Výstavní program doplňoval profil malíře velkoformátových podmaleb, bývalého jevištního výtvarníka Petera Lahera, který shodou okolností žije v dalším centru výroby podmaleb Schwertbergu, vzdáleném cca 40 km od místa jednání.

Konferenci v Sandlu a další aktivity zdejšího muzea lze posuzovat v rámci současných snah o zdokumentování, zachování a revitalizaci nehmotných projektů tradiční lidové kultury. V tomto širším kontextu je třeba oceňovat tento chvályhodný počín nejen po odborné, ale též po popularizační stránce.

Luboš Kafka (EÚ AV ČR, v. v. i.)

KONFERENCE *KRAJINY SNŮ* A VÝSTAVA VLTAVSKÉ OSTROVY V PRAZE, 28. LEDNA 2015

Výzkumné centrum historické geografie – Historical Geography Research Centre (Katedra sociální geografie a regionálního

rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy [PřF UK] a Historický ústav Akademie věd ČR, v. v. i. [HU AV ČR]) a Komise pro historickou geografii (HU AV ČR) připravily v pořadí 11. historickogeografickou konferenci, tentokrát s názvem *Krajiny snů* a podtitulem *Nerealizované projekty od středověku do současnosti*, která se uskutečnila na půdě PřF UK v Praze na Albertově.

Tématem letošního setkání historických geografů a odborníků také z jiných oblastí širokého spektra historických a kulturních oborů bylo představení domácích i zahraničních „krajín snů“, krajín „vymyšlených“ člověkem, které však v dobovém kontextu nebyly realizovány. Po úvodním přivítání a uvedení do tematiky Evou Semotanovou a Pavlem Chromým byl zahájen první blok jednání. Jako první promluvil Jiří Kupka (Katedra urbanismu a územního plánování, ČVUT v Praze) na téma *Fragmenty opuštěných záměrů v urbanismu Prahy*. Ve svém příspěvku připomněl některá známá, často kontroverzní řešení historických území města, ale také zajímavé záměry na uspořádání nových obytných čtvrtí, které – mnohdy ke škodě pražského urbanismu – z důvodů „poplatných společenským turbulencím“ realizovány nebyly. Podobnou náplň měl také příspěvek Petera Chrastiny a Terezy Bartošíkové (oba Katedra historie, Filozofická fakulta UKF, Nitra) *Krajina snov alebo Bratislava bez Hradu?*, v němž autoři připomněli uvažovanou podobu města bez dnes známé dominanty. Velmi zajímavě na ně navázal Michal Bada (Historický ústav SAV, Bratislava) svým vystoupením, nazvaným *Keď sa zo sna stane nočná mora*, o čtvrtích v podhradí bratislavského hradu.

Druhý blok jednání byl zaměřen na projekty ideálních měst a na problematiku přetváření krajiny v souvislosti s projekty

vodních cest – průplavů. Podnikatelskými snovými záměry při vytváření ideálních měst se zabýval Martin Jemelka (Katedra společenských věd, Vysoká škola báňská – TU Ostrava). V zestručněném proslovu *Fantazie éry běžícího pásu: město a krajina baťovského urbanismu – utopie a realita* upozornil například na způsob vyhledávání lokalit pro výstavbu průmyslových měst, na aplikaci sociální a prostorové stratifikace a na ekologicky zaměřené projekty. Připomněl také úlohu zaměstnávání architektů na nerealizovaných (a mnohdy záměrně nerealizovatelných) projektů v těžkém období druhé světové války. Následující dva příspěvky – první od kolektivu badatelů Jiřího Dvořáka (Historický ústav FF JU v Českých Budějovicích), Ivana Jakubce (Ústav hospodářských a sociálních dějin FF UK, Praha) a Jana Štemberka (Katedra společenských věd VŠO v Praze), *Nad nerealizovanými projekty průplavu Dunaj – Vltava – Labe po roce 1901*, a druhý od autorů Jana Koppa a Jindřicha Frajera (oba Katedra geografie, Fakulta ekonomická, ZČU v Plzni) *Projekt vodní cesty Praha – Regensburg* – se zabývaly problémy uvažovaných velkých vodních děl a jejich nevyhnutelnými vlivy na okolní krajinu a lidská sídla. Časový prostor, vzniklý dopoledne výpadkem tří původně proponovaných přednášek, vyplnil zajímavý příspěvek Pavla Chromého (Výzkumné centrum historické geografie) *Projekty v postindustriální krajině. Sen o „holandské vesničce“ v krajině České Kanady*, který se zabýval předimenzovaným projektem rekreační zóny v přírodně a historicky cenné lokalitě u obce Rajchětov.

Odpolední, třetí blok jednání zahájil referát Františka Musila (Historický ústav FF, Univerzita Hradec Králové), který představil *Nerealizované stavby a přestavby hradů*

v historizujících slozích a jejich vliv na podobu krajiny, v němž se autor zabýval vlivy reprezentačních šlechtických sídel na ráz regionu. Cizokrajná témata zahájil referátem o vystěhovalectví do zahraničí Jaroslav Kříž (Ústav etnologie FF UK). *Snahy o založení české kolonie na území Spojených států amerických* v polovině 19. století pramenily z potřeb vystěhovalců bránit se snadné asimilaci pomocí soustředění českého živlu do jednoho kraje. Tyto snahy byly vyvíjeny z českého mateřského prostředí a byly vedeny především ekonomickými důvody. Mojmir Kyselka (Katedra architektury, Fakulta stavební, Vysoká škola báňská) a Igor Kyselka (Ústav územního rozvoje Brno) otevřeli utopická témata – referát *Zaplavená Quatarská proláklina a vodní cesta na jih Egypta* souvisel s řešením následků globálního oteplování vytvořením vodních ploch v pouštních oblastech severní Afriky, respektive v Austrálii; druhý referát se věnoval *utopické rekultivaci poddolané oblasti karvinské uhelné pánve*.

Čtvrtý blok navázal vystoupením Jiřího Martínka (Historický ústav AV ČR, v. v. i.) na předchozí cizokrajné „sny“. Představil *České kolonie? Sen o tom, jak budeme mít území kdesi v Africe...*, myšlenku na kolonizování území Toga v období po vzniku Československé republiky. Jiný pohled na nerealizované projekty nabídl referát Kateřiny Sedlické a Dany Motyčkové (obě Etnologický ústav AV ČR, v. v. i.), *Prodloužený čas, aneb konec „lidové architektury“ v Čechách*, který se zabýval architektonickou soutěží vypsanou v roce 1940 na vytvoření vzorových návrhů obytných domů a celých zemědělských usedlostí pro konkrétní regiony Čech a Moravy. Projekty do určité míry akcentovaly a uchovávaly tradiční vesnické stavitelství v jeho

zánikovém horizontu. V době protektorátu nemohly být realizovány, ale k jejich využití nedošlo v důsledku politických a hospodářských změn konce čtyřicátých let ani později. O *Krajinářských parcích jako (ne) realizovaných krajinách snů* pohovořila Markéta Šantrůčková, která se věnovala zejména dvěma krajinářským projektům – chotkovské Kačině u Nových Dvůrů a buquoyovskému Červenému Hrádku u Jirkova. Krajinářský park autorka definovala jako idealizovaný výsek domácí krajiny nebo přírody, jako komponovanou krajinu, kde jediným pohledem obsáhne přírodní krásy. Poslední referát dne, vyslovený Danou Fialovou (Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, PřF UK) a Matoušem Houbou (Sekretariát děkanátu 1. LF UK), se věnoval *Vysokoškolskému areálu Albertov*, jeho vzniku, realizacím a několika plánovaným proměnám včetně proměn naprosto utopických.

Jednání bylo rozděleno do čtyř bloků, jež se snažily akcentovat určitá společná témata jednotlivých referátů. Ukázalo však mnohem větší variabilitu „krajín snů“, kterým by bylo možné věnovat širší pozornost; to by však bylo nad rámec možností jednodenní konference.

Účastníci setkání měli dále možnost zhlédnout výstavu *Vltavské ostrovy v Praze*, která doprovázela právě vydanou stejnojmennou publikaci Dany Fialové, Michaely Steyerové a Evy Semotanové. Jednotlivé ostrovy, existující i zaniklé, byly na samostatných panelech představeny velkým množstvím dobových fotografií, kreseb, mapových podkladů a výstižných textů, které ukázaly způsoby využívání ostrovů v průběhu dějin.

Kateřina Sedlická (EÚ AV ČR, v. v. i.)